

izvirni znanstveni članek
prejeto: 2004-09-10

UDK 028.5:159.95

BRANJE SLIKANICE: MED BESEDNIM IN VIZUALNIM

Vida MEDVED UDOVIČ

Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper, SI-6000 Koper, Cankarjeva 5

e-mail: vida.udovic@guest.arnes.si

IZVLEČEK

Razprava osvetljuje dva pola komunikacijske situacije, in sicer: med mladim bralcem in besedilom oz. med mladim gledalcem in likovnim sporočilom. Komunikacija v literaturi oz. tudi v likovnosti je proces, ki spodbuja in uravnava odnos razkrivanja in zakrivanja sporočilne ravni besedilnega oz. slikovnega dela slikanice. Kar je v besedilu oz. sliki zakrito, spodbudi bralca oz. gledalca k vzpostavljanju domišljjskih svetov, ki jih nadzira to, kar je v besedilu in sliki že razkrito. Na Pedagoški fakulteti v Kopru smo naredili manjšo raziskavo, v kateri smo preverili, kako zgodbenoslikovna naracija v slikanici M. Amalittija Maruška Potepuška (1977) spodbuja otrokovo pripovedno zmožnost. Estetski učinek slikanice je predstavljen glede na dialektično soudeležbo mladega "bralca" in gledalca ter njegovo interakcijo.

Ključne besede: literarna veda, mladinska književnost, mladi bralec, slikanica, komunikacija

LETTURA DI LIBRI ILLUSTRATI: FRA PAROLA E IMMAGINE

SINTESI

L'articolo tratta due condizioni di comunicazione nei più piccoli: quello fra chi legge e la parola scritta e quello fra chi guarda e le illustrazioni. La comunicazione nelle due condizioni è un processo che stimola e parifica il rapporto fra il messaggio rivelato e quello nascosto del libro illustrato. Ciò che è nascosto nel testo, o nell'illustrazione, stimola il lettore, o chi guarda, alla creazione di mondi di fantasia, regolati in base a quello che il testo e l'immagine esprimono chiaramente. Presso la Facoltà di Pedagogia di Capodistria è stata effettuata una piccola ricerca, che ha verificato come la narrazione letteraria e figurativa del libro illustrato Maruška Potepuška (1977) di M. Amalietti, possa stimolare la capacità narrativa del bambino. L'effetto estetico del libro illustrato è presentato in relazione al rapporto dialettico fra il giovane "lettore" e chi guarda e la relativa interazione.

Parole chiave: disciplina letteraria, letteratura per ragazzi, lettore in erba, libro illustrato, comunicazione

Slikanico je mogoče preučevati glede na funkcijo slikovnih znakov in funkcijo besed. Slikovni znaki predstavljajo kraj/čas dogajanja, osebe in njihova razpoloženja z likovnimi elementi, kot so linija; barva, svetloba, sence, oblike, struktura in kompozicija. Funkcija besed pa se uresničuje v pripovedovanju zgodbe s konvencionalnimi znaki, na linearni način, tj. od leve proti desni. Interakcija med besedo in sliko omogoča med bralci in slikanico več vrst komunikacije. M. Nikolajeva (2003, 8) piše o različnih možnostih interakcije med slikovnim in besedilnim delom v slikanici, in sicer:

- a) "Simetrična interakcija dopušča enakovredno recepcijo slikovnega in besedilnega dela, sporočilo slikanice je posredovano povsem enakovredno v dveh različnih kodih, tj. slikovnem in besednem, gre za nekakšno podvajanje sporočila;
- b) stopnjevana interakcija postavlja v ospredje slikovni del, ki presega besedilnega, lahko pa tudi obratno pridobi vodilni pomen besedilo;
- c) kontradiktorna oz. nezdružljiva interakcija se usmerja v zlitje besedilnega in slikovnega dela, vendar pa pomen in smisel celovitega sporočila dopuščata različne možnosti bralčeve interpretacije sporočilnega namena".

Razpon besedno-slikovne dinamike v slikanicah sega od knjig z maloštevilnimi ilustracijami do slikanic s skopo odmerjenim besedilnim delom in številnimi ilustracijami, zato je smiselno razlikovati med ilustriranimi knjigami in praviimi slikanicami ter zasnovati tipologijo ilustriranih knjig in slikanic. Nikolajeva uvršča v prvo skupino ilustrirane knjige znanih pravljic svetovnih in domačih avtorjev ter številne znane ljudske pravljice, za katere je značilno, da se njihovo besedilo ne spreminja. Različni ilustratorji navedenih pripovedi lahko le-te upodabljajo tudi ne povsem skladno z dogajalno nitjo pripovedi, saj na bralni proces in opomenjanje besedila ne vplivajo bistveno. Povsem drugače poteka recepcija pretežno slikovnega dela slikanice z manjšim deležem besedila ali celo brez njega. Prav slikanice brez besedila se med seboj opazno razlikujejo. Slikovno naracijo lahko razvijajo nezapleteno brez časovnih preskokov, tako da ji otrok zlahka sledi, saj ne vsebuje nikakršnih pravih belih lis oz. vrzeli, ki bi jih mladi bralec s svojo domišljijo moral zapolniti. Popolno nasprotje so slikanice, v katerih je likovna naracija prepletena z opaznimi časovnimi preskoki. Prav ti rahljajo narativni časovni tok, vmesni neoznačeni dogajalni čas namreč ustvarja bele lise oz. vrzeli, kar zahteva od mladega bralca, da jih zapolni z ustvarjanjem svoje zgodbe, vpete v časovno razrahljan likovnozgodbeni okvir. V slovenski tradiciji slikanic je prva slikanica brez besedila izšla šele leta 1977, izdal jo je Marjan Amalietti pod

naslovom *Maruška Potepuška*. T. Pregl v knjigi *Slovenska knjižna ilustracija* poudarja, da se je "M. Amaliettiju posrečilo poenostaviti strip v likovno pripoved dogajanja, kjer si predšolski otroci lahko sami izmišljajo besede, pri stripu napisane v oblakih, s čimer je likovno brez dvoma na ravni resnične inovativnosti pri nas" (Pregl, 1979, 51).

Na Pedagoški fakulteti v Kopru smo naredili manjšo raziskavo, v kateri smo želeli preveriti, kako zgodbenoslikovna naracija spodbuja otrokovo pripovedno zmožnost. Izbrali smo prvo slovensko slikanico brez besedila *Maruško Potepuško* (1977) Marjana Amaliettija, za katero po M. Nikolajevi velja posebna tipološka opredelitev, tj. slikanica s stopnjevano interakcijo, v kateri je v ospredju slikovni del. M. Avguštin uvršča likovno izraznost M. Amaliettija v najštevilčnejšo skupino slovenskih ilustratorjev 2. polovice 20. stoletja, tj. skupina avtorjev, ki je vztrajala v bolj ali manj realističnem ponazarjanju literarnih vsebin (Avguštin, 2003, 44).

V likovni naraciji slikanice *Maruška Potepuška* se izmenjujejo likovne dogajalne enote, ki se odvijajo brez časovnih presledkov na nezapleten način, tako da jim otrok zlahka sledi, in likovne dogajalne enote z opaznimi prostorskimi/časovnimi preskoki. Pravzaprav so likovno zasnovane dogajalne enote izpeljane po načelih sodobne pravljice. Uvodni in sklepni obojestranski ilustraciji prikazujeta otrokov realistični vsakdanjik v varnem družinskem okolju, vložna likovna naracija pa razvija domišljjsko, pravljico pustolovščino deklice Maruške, ki se je odpravila na smučarski potep. Vložna likovna zgodba je v likovni naraciji skratka prepletena z belimi lisami oz. vrzeli z opaznimi prostorskimi/časovnimi preskoki, ki jih mladi "bralec" zapolnjuje z ustvarjanjem svoje zgodbe.

Raziskava je bila opravljena na OŠ Janka Premrla Vojka v Kopru, pod mentorskim vodstvom podpisane jo je izvedla absolventka razrednega pouka Jasna Fras.¹ V raziskavo je bilo vključenih 20 naključno izbranih otrok 1. razreda osemletne OŠ, različnih kulturnih sredin. Učenci so bili razporejeni po številkah, njihove pripovedovane likovne sekvence so bile vodene pod določeno številko. 5 učencev je izhajalo iz neslovensko govorečih družinskih okolij (srbski oz. hrvaški jezik). Pripovedovanje otrok je študentka snemala na magnetofonski trak, ob tem je opazovala neposredne neverbalne odzive učencev (mimika, čustveni odzivi).

Iz raziskave, ki je bila naslovljena *Pripovedovanje ob slikah*, povzemamo nekatere bistvene poudarke, ki se nanašajo na izjave otrok, iz katerih lahko ugotavljamo:

1. dosežke govorne zmožnosti (pripovedovanja) realistično zasnovane uvodne in sklepne likovne naracije glede na prostorsko/časovno razsežnost, stopnje-

¹ Raziskavo je Jasna Fras predstavila v diplomskem delu z naslovom *Razvijanje jezikovne zmožnosti v prvem razredu osnovne šole* (1997), pod mentorskim vodstvom mag. Vide Medved Udovič in dr. Franceta Žagarja.

vanje dogajanja v prvem uvodnem nizu štirih slik ter čustveno in doživljajsko identifikacijo s književno osebo;

2. dosežke govorne zmožnosti (pripovedovanja) domišljijско/pravljичno zasnovane likovne naracije osrednjih dveh likovnih prizorov glede na zapolnjevanje belih lis oz. vrzeli ter čustveno in doživljajsko identifikacijo s književno osebo.

Slikanica se začne z dvema likovno prikazanima prigodama, ki ju je Frasova poimenovala *Maruška čaka na sneg* in *Maruška se odpravi od doma*, sklene pa se tudi z dvema likovnima prigodama, naslovljenima *Maruška pride domov* in *Večerja z družino in odhod k počitku*.

V raziskavi smo si v uvodnih likovnih dogajalnih enotah zastavili predvsem vprašanje, ali se učenci v dogajanju zavedajo stopnjevanja, ki na štirih zaporednih sličicah sekvencah prikazuje Marušino zdolgočasno pričakovanje snega ob oknu svoje otroške sobe. V drugi likovni situaciji pa smo bili pozorni predvsem na uporabo poimenovanj za smuči, smučanje in uporabo dvojine (dve naslikani vrani). Manj pozornosti je bilo sprva namenjenih prostorski/časovni umeščenosti likovnih sekvenc, ki razvijajo likovno naracijo. Glede stopnjevanja dogajanja lahko iz analize dosežkov povzamemo naslednje ugotovitve:

8 učencev je navedlo, da Maruška nekaj čaka, in 6, da pravzaprav nestrpno pričakuje sneg, 3 učenci pa so stopnjevanje pričakovanja izrazili s trikratno ponovitvijo čaka ("čaka, čaka in čaka").

Časovni umestitvi zgodbe sicer sprva nismo posvečali toliko pozornosti, v raziskavi je navedena le rabo prislovov učencev ("pol, potem, kar naenkrat, nena doma, končno"), kar glede na dogajalni potek sekvenc posredno razkriva časovni okvir, ki poteka v nekaterih delih zgodbe brez časovnih preskokov.

Pri prostorski umestitvi obeh slikovnih dogajalnih enot je treba posebej osvetliti rabo besedilnih signalov otrok, ki v prvi likovni situaciji nakazujejo dogajanje pred oknom v otroški sobi, saj je Maruška v pričakovanju snega ves čas zazrta skozi okno v nebo, v drugi likovni situaciji pa se dogajalni prostor premakne v zasneženo pokrajino. Pregled pripovedovanja dogajalnih sekvenc prve likovne situacije zgovorno potrjuje, da mladi pripovedovalci niso imeli težav s prostorskim umeščanjem, saj je v svojem pripovednem toku kar 18 otrok uporabilo poimenovanje okna kot besedilni signal, ki se nanša na naslikano otroško sobo (pretežno "gleda skozi okno", "je gledala skozi okno"). V naslednji likovni situaciji pa so prostorski premik iz sobe v zasneženo pokrajino, prostor Maruškinega potepa, opisali takole: "daleč" (2 x), "ven" (2 x), "ven od hiše" (3 x), "zunaj", "predaleč od hiše", "(šla) naprej". Vseh deset navednih otrok je upoštevalo tudi časovno umestitev: "in potem" (5 x), "pol" (5 x). Osem učencev je izjavilo, da gre Maruška smučat in pozdravlja sosede (1 x) ter reče

mami, če lahko gre (7 x), medtem ko je eden izmed učencev izjavil: "Maha ji, ker gre domov. In tu so ga kosi, vid'li ko gre domov." Učenec je bil prepričan, da gre deklica domov, in ni povezal predhodne likovne okoliščine s pričujočo v smiselni dogajalni potek, skratka, obeh likovnih dogodkov ni opomenil smiselno glede na nedvoumni potek dogajanja. Samo eden izmed učencev je opozoril na narisano markacijo z oznako 3 ure, in sicer: "Zdaj se je šla smučkat. Je bl'a ena strelica in kažejo te strelice, kam mora it'."

Čustveno in doživljajsko identifikacijo s književno osebo je mogoče opaziti v zvezi z navezanostjo na starše, kar je v interpretaciji tudi poudarjeno. Mamo omenja kar 9 učencev, očeta pa eden. Mati v 5 primerih izraža skrb, npr.: "Potem je vprašala mamo, ali lahko gre smučat, in ona je rekla: 'Ja, samo ne daleč'. In je šla."

Slikanica je sklenjena z dvema obojestranskima ilustracijama z naslovoma *Maruška pride domov* ter *Večerja z družino in odhod k počitku*.

Dosežki govorne zmožnosti (pripovedovanja) realistično zasnovane sklepne likovne naracije glede na prostorsko/časovno razsežnost ter čustveno in doživljajsko identifikacijo s književno osebo so pokazali, da je večina otrok sklepni del likovne naracije prostorsko/časovno smiselno umestila, saj je kar 13 otrok uporabilo ustrezna poimenovanja za izražanje književnega časa in prostora, npr.: "In ko je prišla domov in potem so jo pozdravljali. Mama je rekla: 'Pridi, pridi!' In potem je šla nona ven in nono in potem ji je bilo mrzlo, ki ni imela nič, mama se je ustrašila in potem ji je tekla po plašč." Čustvena in doživljajška identifikacija se zrcali v otrokovi močni navezanosti na družinsko okolje, saj so mladi pripovedovalci poudarili skrb družine (15 učencev), poimenovanji "zaskrbljen", "skrbeti" pa so uporabili 4 učenci. Vsi mladi pripovedovalci se zavedajo, da je dom vrednota, kar še posebej potrjujejo njihove izjave o sklepni likovnem položaju, npr.: "So bl'i veseli, zato, ker je prišla. Konec.", "Babica je rekla: 'Sinka moja, toliko čas, pa te nisem videla. Dej, sinka moja, malo pojej, da nisi tol'ko lačna'. A dedek drži pipo v ustih, mama tortico, punčka juhico. Očka gleda, a babica mucko, a kužek spod stola. Potem se je spravila sušit' vse in je šla lepo spat. Konec." J. Fras poudarja, da so otroci srečni konec izraziteje izrazili neverbalno z mimiko in nasmejanimi obrazi kot pa besedno. 13 učencem je pripovedovanje likovno zastavljene zgodbe povsem uspelo, upoštevajoč dogajalni potek, umeščenost glavne književne osebe v dogajalni prostor in čas, 7 učencev pa je dogajalne sekvence brez časovnih preskokov opisovalo z nedosledno uporabo poimenovanj za prostorsko in časovno umestitev realističnih, že znanih okolij.

Dosežke govorne zmožnosti (pripovedovanja) domišljijско/pravljичno zasnovane likovne naracije dveh osrednjih likovnih prizorov *Maruška in gozdne živali* ter *Maruška se poslovja* glede na zapolnjevanje belih lis oz. vrzeli ter čustveno in doživljajsko identifikacijo s knji-

ževno osebo je treba povezati s predhodno likovno dogajalno enoto *Maruška in volkovi*. V njej Maruško zasledujejo volkovi, pa jim pokaže jezik, da prestrašeni zbežijo. Nekateri otroci so domišljijso povezali obe likovna prizora, ki sta pravljичno vtkana v vso likovno naracijo. V prvem prizoru nastopajo pravljичne živali, tj. krdelo volkov, kot sovražniki/hasprotniki glavne književne osebe, v drugi pa množica prijaznih gozdnih živali kot njeni pravljичni pomočniki. Izrazito pravljичno nasprotje hudobnih in dobrih pravljичnih živalskih likov, ki glavno književno osebo ogrožajo, pa se je prestrašijo, ko jih na pravljичno zviti način užene, so otroci zaznali in tudi ustrezno ubesedili. Večina otrok (16) je nasmejane gozdne živali povezala s svojim veseljem, da jih je Maruška obvarovala pred strašnimi volkovi in se sedaj z njo veseli. Nekateri pa so oba prizora tudi sicer povezali, vendar drugače, saj sta dva učenca menila, da so volkove pravzaprav odgnale živali, dva pa sta izjavila, da Maruška joka, ker se boji volkov, in nista opazila Maruškinega poguma. Eden izmed učencev pa je obratno ob srečanju z volkovi posebej poudaril njen pogum takole: "In je rekla: 'Jaz pa se nihčega ne bojim!' in jim je pokazala jezik."

Zanimivo je, kako so nekateri otroci zapolnili bele lise oz. vrzeli v slikovnem prizoru veselih živali na gozdni jasi, predvsem glede na frazema *smejati se do solz* in *valjati se po tleh od smeha*, in sicer: "In druge živali so se ji zahvalili, se jokali in se smejali". "Cele živali so se od smeha padle po tleh, vse so se smejale." Likovni prizor je časovno neomejen, gre za časovni preskok iz dinamične likovne naracije, kjer se je dogajanje časovno hitro odvijalo, sličice so si sledile v logičnem zaporedju, medtem ko je v pričujočem prizoru neomejen pravljичni čas, ki ga otroci zapolnjujejo s svojim življenjem v Maruško in gozdne živali – prijatelje in pomočnike.

V likovnem prizoru *Maruška se poslovila* so otroci uporabili izraze, ustrezne poslavljanju, največkrat (6 x) so uporabili pozdrav, značilen za Primorsko, čav (cio): "Vsi so tekli za punčko. Ona je rekla: Čav."

V prvem delu prispevka smo opozorili na dosežke otrok glede govorne zmožnosti (pripovedovanja) realistično zasnovane uvodne in sklepne likovne naracije, upoštevajoč prostorsko/časovno razsežnost. Predvsem upodobljen prostor, tj. prizorišče, je bistveni sestavni del zgodbe. Funkcija prizorišča v slikanici *Maruška Potepuška* je vzbujanje pričakovanj glede na spremembo prizorišč: notranje (Maruškina soba, Aljažev stolp, Maruškin dom) in zunanje prizorišče (zasnežena pokrajina, vzpon na Triglav, vratolomni spust v globel s "padalom", pravljичna jasa v zasneženem gozdu, obronek z zasneženo vasjo) s svojimi nenadnimi spremembami napelejo mladega bralca, da zazna prehod iz vsakdanjega sveta v pravljичni svet in seveda obratno. Tudi dogajalni potek zgodbe, če je zastavljen s kontrastnimi spremembami prizorišča, vpliva na dodatna pričakovanja, tako

tudi v slikanici opazno vstopa dinamika z nasprotjem doma kot varnosti in odhoda od doma kot nevarnosti.

Likovne podobe prizorišč mlade bralce poučujejo in mu bogatijo predstave o oddaljenih in težko dostopnih krajih (npr. Aljažev stolp na Triglavu); imajo pa tudi simbolni pomen, npr. gozd ponazarja strah in nevarnost (krdelo volkov), gozdna jasa pa idiličnost (živali prijatelji).

Nikolajeva navaja, da se "slikanice v upodabljanju prostora poslužujejo številnih likovnih rešitev, na primer panoramskih pogledov (zlasti na uvodnih straneh), pogledov od daleč, srednje razdalje in od blizu ter tako imenovanih multiprizorišč, to je več prizorišč znotraj enojne ali dvojne strani. Ilustrator lahko na levi in desni strani knjige upodobi tudi dve kontrastni prizorišči" (Nikolajeva, 2003, 11). Slikanica *Maruška Potepuška* najpogosteje upodablja prostor na stripovski način z dogajalnimi sekvencami logičnega časovnega zaporedja, le pri nekaterih obojestranskih ilustracijah gre za likovni princip panoramskega pogleda. Gibanje najučinkoviteje likovno ponazarja s t. i. simultano sukcesijo, posebno risarsko tehniko, v kateri gre za zaporedje upodobitev človeške/živalske figure v časovno ločenih trenutkih, ki jih gledalec dojema sicer kot celoto, ki se odvija v strogo določenem zaporedju. Spremembe, ki jih opazimo v naslednji sličici, kažejo na časovne razlike med prejšnjim in naslednjim likovnim prizorom (npr. 4 zaporedne likovne položaje - Maruška čaka na sneg). Sličice znotraj iste dvojne strani pomagajo mlademu bralcu/ gledalcu pri razumevanju časovnih, pogosto tudi vzročnih razmerij med osebami in dogodki. Ponavljanje tega vzorca tudi na drugih obojestranskih straneh spodbuja mladega uporabnika slikanice k iskanju časovnih in vzročnih povezav v zgodbi (krdelo volkov ogroža Maruško), saj je Maruškina zimska pustolovščina prikazana na preprost realistično pripovedni način, duhovito in privlačno. Slikanico *Maruška Potepuška* (1977) Marjana Amaličtija (1923) je mogoče primerjati s slikanico brez besedila angleškega avtorja Raymonda Briggsa (1934) *Snežni mož* (1978, v slovenščini izšla 2001). M. Avguštin ugotavlja, da je "Briggsova likovna pripoved polna otroške domišljije, slikana v akvarelni tehniki v majhnih pravokotnih sličicah, ki ustvarjajo poetično rapoloženje, medtem ko je Amaličti v Maruški Potepuški stvarnejši" (Avguštin, 2004, 44). Amaličtijeve slikanice je namreč oblikovana "v koroliranih risbah v obliki nizanja prizorov v pravokotnih sličicah ali v eno in dvostranskih prizorih" (isto), v katerih se, kot smo že zapisali, izmenjujejo stvarni in domišljijski likovni prikazi Maruškinih dogodivščin.

Pomen slikanice je za razvoj otrokove pismenosti izjemen, saj je otrokovo predbralno obdobje v t. i. slikaniški starosti (picturbook age, Bilderbuchalter) čas pridobivanja pozitivnih izkušenj s knjigo, ko ga nago-varjajo slikovne zgodbe, ki jih dešifrira, skladno s svojim horizontom pričakovanj, vse dotle, dokler jih "tehnično

bralno ne preraste in se obrne k tipu knjige z obsežnejšim tekstom; angleška stroka pravi: ko picture book nasledi story book" (Kobe, 2004, 41).

Slovenska zakladnica slikanic se je od 60. let do 90. let prejšnjega stoletja lahko kosala s svetovno, kar potrjujejo analize strokovnjakinj M. Kobe, M. Avguštin in

drugih v prispevkih simpozija *Slikanica v mladinski književnosti* (2003) v Mariboru. Simpozij pa je hkrati opozoril na upad proizvodnje izvirnih slovenskih slikanic, odsotnost vrednostnih kriterijev in potrebo po uvedbi praznika in nagrade *Izvirna slovenska slikanica*.

LITERARY KNOWLEDGE AND THE YOUNG READER: BETWEEN THE WORD AND THE VISUAL

Vida MEDVED UDOVIČ

University of Primorska, Faculty of Education of Koper, SI-6000 Koper, Cankarjeva 5

e-mail: vida.udovic@guest.arnes.si

ABSTRACT

New views of literary science sharply reject the literary criticism that ranks youth literature in the category of theoretically less interesting literary art. The importance of youth literature appears among other things also in relation to the particularities of the young reader, i.e., her or his openness, reception, of the "double reading" of a child with parents, minders, teachers and other experienced readers. Picture books are a special form among a child's first books.

A picture book only develops its effect when there is a fusion of visual/art and text/story. Its effects and responses to it cannot only be observed in its textual part or only in relation to its visual part. The importance of a picture book is achieved only in a simultaneous reading and visual process. The sense of the text is constituted on the basis of the reading process, and the visual part constructs its meaning on the basis of following the artistic message. It is thus necessary to analyse the aesthetic impact of a picture book in the dialectical interaction of text, art and the young reader. On the theory of effect, W. Iser writes that this is confronted with the problem of how it is possible to process and generally to understand facts that have so far been unformulated and, conversely, the theory of reception has at least to deal with readers who are historically conditioned and whose responses enable us to experience literary meaning. The theory of effect is rooted in text and the theory of reception in the readers' judgements.

An attempt is made in the discussion above all to shed light on two poles of the communication situation, namely: between the young reader and the text or between the young viewer and the artistic message. As W. Iser writes, the reading of a literary text is an activity directed at the text, which the reader starts, and on whom what is processed in this procedure has in turn an effect. Literary science does not of course provide firmer support for mere events during the reading process, so W. Iser bases the special relationship between the text and the reader on the aspect of various types of interaction in relation to researching communication structures in social psychology and psychoanalytic discussions. He stresses that both the interaction theory of social psychology and psychoanalytical research of communication are useful for evaluating the interaction between text and reader. Such functionality can also, of course, be transferred to the interaction between the artistic message and the viewer. Communication in literature, and also in art, is thus a process which encourages and regulates the relation of discovering and concealing, and is not automatic. What is concealed in a text, encourages the reader to the setting up of textual worlds controlled by what is already revealed in the text.

Key words: literary knowledge, youth literacy, young reader, picture book, communication

LITERATURA

Amalietti, M. (1977): Maruška Potepuška. Ljubljana, Mladinska knjiga.

Avguštin, M. (2003): Ob 50-letnici knjižnih zbirk Sinji galeb in Čebelica: likovno razmišljanje. Otrok in knjiga 30/57, Ljubljana – Maribor.

Avguštin, M. (2004): O slovenski slikanici. Otrok in knjiga 31/59, Ljubljana – Maribor.

Binda, R. (1994): Progetto Cetem. Lingua italiana per la classe terza. Milano, C. E. T. E. M.

Fras, J. (1997): Razvijanje jezikovne zmožnosti v prvem razredu osnovne šole. Diplomsko delo. Pedagoška fakulteta, Koper.

Grosman, M. (2003): Novi pogledi na mladinsko književnost. Otrok in knjiga 30/57, Ljubljana – Maribor.

Iser, W. (2001): Bralno dejanje: teorija estetskega učinka, Ljubljana, Studia humanitatis.

Kobe, M. (2004): Uvodna beseda o slikanici. Otrok in knjiga 31/59, Ljubljana – Maribor.

Medved Udovič, V. (2000): Igra videza: teoretična izhodišča branja dramskih besedil v osnovni šoli. Ljubljana, Rokus.

Medved Udovič, V. (2001): S slikanico se igram in učim: priročnik k učbeniku in delovnemu zvezku za prvi razred devetletne osnovne šole. Ljubljana, Mladinska knjiga.

Nikolajeva, M. (2003): Verbalno in vizualno. Slikanica kot medij. Otrok in knjiga 30/58. Ljubljana – Maribor.

Pregl, T. (1979): Slovenska knjižna ilustracija: ob razstavi Slovenska knjižna ilustracija 1979/1980. Ljubljana, Mladinska knjiga.